

HØRINGSUTTALELSE FRA FORANDRINGSFABRIKKEN

Forslag til endringer i konfliktrådsloven, straffeloven, straffeprosessloven mv. - strafferettslige reaksjoner og tvangsmidler for ~~ungdom~~ barn.**Innledning****Om Forandringsfabrikken**

Forandringsfabrikken (FF) er en ideell stiftelse og et kunnskapssenter. Målet til Forandringsfabrikken er at barn opplever skole, barnehage, hjelpesystemer, politi og rettssystemer som trygge og nyttige. Forandringsfabrikken gjør undersøkelser om hvordan barn opplever disse systemene, ved bruk av en deltakende forskningsmetodikk kalt Participatory Learning and Action (PLA). Svarene som hentes inn oppsummeres uten at det knyttes til teori eller analyse. Barns erfaringer og råd til forandringer oppsummeres som kunnskap direkte fra barn. De siste 10 år har Forandringsfabrikken møtt over 6200 barn i norsk skole, 1700 barn i barnevernet, 1900 barn i psykiske helsetjenester og 500 barn utsatt for vold eller overgrep.

Barn og ungdom som ønsker å bidra i å formidle funnene fra FFs undersøkelser, inviteres med som «proffer». De deltar i møter med nasjonale myndigheter, politikere, fagfolk og studenter. Proffene løfter fram kunnskapen fra barn og unge, deltar i dialoger og bidrar i arbeidet med høringssvar.

Forandringsfabrikken har siden 2009 systematisk hørt barn som har erfaring med rettssystemet. Hva synes de om ungdomsstraff? Hjalp det? Opplevdes straffen som nyttig? Fikk de det bedre? Slutta de med kriminalitet? Hva kunne vært gjort annerledes så det hadde blitt bedre? Hvis du var justisminister hvordan ville du ha gjort det? Hvordan stoppe trygt? Hvilke råd har de for at ungdomsstraff skal oppleves best mulig for flest mulig barn?

Kunnskap direkte fra barn viser tydelig at beslutninger til barnets beste, alt for sjelden tas på den måten barnekonvensjonen beskriver at dette skal gjøres, i rettsvesenet i dag. Dagens lovverk, forskrifter og retningslinjer har i altfor liten grad tatt barnekonvensjonens grunnleggende rettigheter opp i seg. Fagfolkene i rettsvesenet har i for liten grad fått opplæring i å konkret bruke barnekonvensjonens artikler og kommentarer i møte med barn som skal gjennomføre eller gjennomfører ungdomsstraff. Beslutninger til barnets beste tas derfor ofte uten at det som det skal bestemmes noe om, er godt nok belyst - og dermed på feil grunnlag.

FF gir høringsinnspill til følgende:

Begreper

Grunnleggende rettigheter for barn i konflikt med loven

Innspill til endringer i utvalgte bestemmelser i:

- Konfliktrådsloven
- Straffeloven
- Straffeprosessloven
- Politiloven

Endringsforslag i rødt Barn og unges forslag til endring av lovteksten presenteres i **rødt**. Målet med endringene er å tydeliggjøre budskapet i lovteksten.

Grunnleggende rettigheter for barn i konflikt med loven

I generell kommentar til FNs barnekonvensjon nr. 10, om rettighetene til barn som er i konflikt med loven, pkt. 5 står bærende prinsipper i en helhetlig politikk for behandling av unge som er i konflikt med loven. I følge barnekomiteen skal norske myndigheter systematisk anvende de generelle prinsippene artiklene 2 (Ikke diskriminering), 3 (barnets beste), 6 (retten til liv, overlevelse og utvikling) og 12 (retten til å bli hørt) i FNs barnekonvensjon, og de grunnleggende prinsippene for behandling av unge lovbrøyttere som er nedfelt i artiklene 37 (Tortur/dødsstraff) og 40 (Behandling i saker om straff), når de skal behandle saker med unge som er i konflikt med loven.

Begreper

Barn

Forandringsfabrikken bruker alltid **BARN** når det er snakk om personer under 18 år, vi bruker derfor dette begrepet underveis i høringen. Barn har i følge barnekonvensjonen egne menneskerettigheter, dette gjelder også barn i konflikt med loven. Vi gjør dette for å skape en bevissthet rundt at forslagene departementet foreslår gjelder **BARN**.

I Generell kommentar nr. 10 pkt. 10, skriver FNs barnekomite at barn og voksne er forskjellig når det gjelder fysisk og psykologisk utvikling, og de har forskjellige følelsesmessige behov og oppdragelsesbehov. Det er disse forskjellene som er grunnlaget for at barn som er i konflikt med loven, er mindre strafferettslig ansvarlig. Disse og andre forskjeller gjør det nødvendig med en annen behandling av barn enn voksne.

Når det i Forandringsfabrikkens vurderinger refereres til **BARN**, er dette

oppsummerte erfaringer og råd fra barn i undersøkelser (kunnskap fra barn).

Reintegrering

I barnekonvensjonens artikkel 40 nr. 1 fremgår det at alle barn i konflikt med loven har rett til å bli behandlet på en måte som fremmer barnets følelse av verdighet og egenverd, som styrker barnets respekt for andres menneskerettigheter og grunnleggende friheter og som tar hensyn til barnets alder og ønskeligheten av å fremme barnets reintegrering, slik at det påtar seg en konstruktiv rolle i samfunnet.

I følge FNs barnekomite må dette prinsippet anvendes, følges opp og respekteres gjennom hele prosessen, fra den første kontakten med lovens håndhevere til iverksettelsen av de tiltak som vedtas som reaksjon overfor barnet. Det krever av alle fagpersoner som er involvert i behandlingen av mindreårige som er i konflikt med loven, at de har kunnskaper om barns utvikling og dynamiske og kontinuerlige vekst, om hva som er hensiktsmessig for barnas velferd, og om utbredte former for vold mot barn.

Innspill

Forslag til endringer i konfliktrådsloven

§ 1. Konfliktrådets formål og oppgaver

Konfliktrådet skal arrangere møter mellom parter i konflikter som oppstår fordi én eller flere personer har påført andre en skade, et tap eller en annen krenkelse.

Konfliktrådet gjennomfører de strafferettslige reaksjonene mekling i konfliktråd, oppfølging i konfliktråd, ~~ungdoms~~ **barne**oppfølging og ~~ungdom~~ **barne**straff.

Konfliktrådet behandler sivile saker innbrakt av partene eller offentlige etater, hvis saken egner seg for konfliktrådsbehandling.

Et møte i konfliktrådet kan være meklingsmøte, stormøte, ~~ungdoms~~ **barnets**stormøte, tilrettelagt møte, oppfølgingsmøte eller andre møter i regi av konfliktrådet.

Konfliktrådets virksomhet skal sikre **barns grunnleggende rettigheter til å få uttale seg fritt, informasjon, privatliv og at beslutninger tas til barnets beste** og bygge på en gjenopprettende prosess som legger til rette for at partene og andre som er berørt av et lovbrudd eller en konflikt i fellesskap bestemmer hvordan virkningene skal håndteres.

(..)

Forandringsfabrikkens vurdering

Forandringsfabrikken foreslår å legge inn barns grunnleggende rettigheter i lovens formålsparagraf.

Vi mener at ivaretagelse av disse 4 rettighetene er et krav etter FNs barnekonvensjon artikkel 3, 12 og 16. Det er også en nær sammenheng mellom disse rettighetene, og de er gjensidig avhengig av hverandre. Ivaretas ikke barns privatliv, klarer ikke barn å uttale seg fritt. Uten at de har uttalt seg fritt er det umulig å finne barnets beste.

§ 11. Samtykke

Konfliktrådsbehandling krever partenes samtykke med mindre annet er fastsatt i eller i medhold av loven her. Samtykket skal være reelt og informert. Partene skal i hovedsak være enige om saksforholdet som konflikten gjelder. I en sak med flere fornærmede eller skadelidte må samtlige samtykke til konfliktrådsbehandling.

Dersom en part er under 18 år, må også partens verger samtykke i at en sak blir behandlet av konfliktrådet. Vergene skal varsles om konfliktrådsmøtet og har rett til å være til stede i møtet. **Barnet må få informasjon om at barnet kan få en annen verge enn foreldre/barnevern, og uttale seg fritt om dette.** Dersom vergen ikke kan eller vil ivareta partens interesse i saken, *eller hvis hensynet til den mindreåriges beste tilsier det*, skal midlertidig verge oppnevnes etter vergemålslovens regler. **Dersom barnet ikke ønsker at foreldre/barnevern skal være verge er utgangspunktet at det skal oppnevnes annen verge.**

I sivile saker kan samtykke og varsel etter annet ledd unnlates i den grad den mindreårige kan inngå avtale på egenhånd, og konfliktrådslederen eller mekleren finner det ubetenkelig.

Ved ~~ungdoms~~ **barne**straff og ~~ungdoms~~ **barne**oppfølging etter kapittel IV skal det i stedet for samtykke vurderes om reaksjonen er egnet for ~~ungdommen~~-barnet.

Kunnskap fra barn:

Når voksne skal bestemme om foreldrene våre skal varsles om konfliktrådsmøtet må vi på forhånd få si hva vi tenker om det. Det at foreldrene våre er med, kan hindre oss i å snakke helt ærlig. Uttrykker vi at vi ikke vil det, må dere finne ut av hvorfor. Det kan være flere grunner til at vi ikke vil ha dem med. Det kan være at vi er redde for å skuffe dem, vi er redde for at de skal bli sinte eller redde og det kan være at vi lever i vold eller overgrep hjemme, som vi aldri har fortalt om. Blir foreldrene da varslet uten at vi vet at det blir gjort, og uten å vite

hva som blir fortalt kan det bli farlig for oss hjemme, det kan bli mer vold og mer overgrep.

Forandringsfabrikkens vurdering

Forandringsfabrikken mener at barns rett til privatliv og rett til å få uttale seg fritt må sikres før verger varsles om konfliktråds møtet, dette for barns sikkerhet og for å sikre barns tillit gjennom prosessen. Vi mener at barns tillit er avgjørende for deres samarbeid gjennom straffen og for rehabilitering og reintegrering av barn.

Kunnskap fra barn viser at mange barn aldri har fortalt om vold eller overgrep til noen i det offentlige. For å ivareta barns sikkerhet og barns rett til privatliv må derfor barn først bli snakket med uten verger tilstede. Videre må barn også få uttale seg om at verger blir involvert. Dersom barnet uttrykker at dette ikke er greit, må konfliktrådet komme til bunns i hvorfor barnet ikke vil at verger skal involveres, da det kan hende at barnet har blitt utsatt for vold eller overgrep, uten at det offentlige vet det.

For at barn skal kunne uttale seg fritt, og gi et samtykke på riktig grunnlag må barn få god og utfyllende informasjon om hva en konfliktrådsbehandling er, og de må få mulighet til å ha med en trygghetsperson i den første praten. Vi foreslår derfor å tilføye en setning § 11 annet ledd tredje punktum om barnets rett til å uttale seg fritt og rett til privatliv og annet ledd fjerde punktum dersom barnet ikke ønsker at foreldre/barnevern skal være verge er utgangspunktet at det skal oppnevnes annen verge.

Videre mener vi at det er bra at departementet foreslår å endre bestemmelsen slik at hensynet til barnets beste blir et selvstendig vurderingskriterium for om det skal oppnevnes midlertidig verge. Avgjørende er det da at denne vergen er en som er trygg for barnet, slik at barnet får en reell mulighet til å uttale seg fritt.

§ 18. Partenes adgang til å trekke seg fra inngått avtale

I straffesaker kan hver av partene trekke seg fra en avtale ved å gi beskjed til konfliktrådet innen to uker etter at avtalen er godkjent av mekleren. Dette gjelder likevel ikke en avtale som er oppfylt. Partene skal opplyses **muntlig og skriftlig** ~~skriftlig~~ om adgangen til å trekke seg fra avtalen og om konsekvensene av dette. **På en måte som sikrer at barn har forstått det.**

I sivile saker og i ~~ungdoms~~ **barne**stormøtet skal partene informeres om at det kan avtales en frist for å trekke seg fra avtalen, **på en måte som sikrer at barn har forstått det.**

Kunnskap fra barn:

Vi må få informasjon, om at vi kan trekke oss fra avtalen, på en måte som kjennes trygg ut for oss. Informasjonen må gis sånn at vi kan forstå den, med ord som vi forstår. Vi må også få informasjon om hva som kan skje hvis vi trekker samtykket, og når fristen er for at vi kan trekke samtykket. Dette er viktig for at vi skal kunne ta et valg som kjennes riktig ut for oss. Voksne kan ikke la vær å gi oss denne informasjonen, det er vi som må gjennom straffen og vi er nødt til å vite nok til å kunne kjenne om dette er noe vi vil.

Forandringsfabrikkens vurdering

Barn har rett på informasjon, derfor er det viktig at informasjonen om barns adgang til å trekke seg fra inngått avtale gis på en måte som er trygg for barn. Vi foreslår derfor å inkludere en setning om at dette må gjøres på en måte som sikrer at barn har forstått det i bestemmelsen første og annet ledd.

Kunnskap fra barn viser at det ikke holder at barn får informasjon bare fra verger og foreldre, men at barnet må få informasjon på en en måte tilpasset de. Det kan være vanskelig for noen barn å forstå hva som formidles dersom det gjøres skriftlig, vi foreslår derfor å stryke ordet "skriftlig" i bestemmelsens første ledd tredje punktum.

§ 22. Reaksjonenes innhold

Reaksjonene ~~ungdoms~~ **barne**straff og ~~ungdoms~~ **barne**oppfølging inneholder *tiltak som virker reintegrerende, gjenopprettende prosess og annen relasjonsbygging*. Reaksjonene skal bestå av gjennomføring av et ~~ungdoms~~ **barnets**planmøte, utarbeidelse av en individuelt tilpasset ~~ungdoms~~ **barne**plan og oppfølging av planen. *Konfliktrådet skal legge til rette for gjennomføring av et ~~ungdom~~ **barnets**stormøte som del av reaksjonene.*

Kunnskap fra barn:

Den straffereaksjonen vi får må være noe vi kjenner at er viktig for at vi skal klare å slutte å begå kriminalitet. Voksne må ha det synet på oss at det vi gjør handler om noe vondt inni oss. Vi er nødt til å få hjelp til å jobbe med det vonde, det må være hovedfokuset i barneplanen. Får vi ikke hjelp til det, blir det veldig vanskelig å slutte med kriminalitet.

Forandringsfabrikkens vurdering

Innledningsvis nevnte vi at barnekonvensjonen art. 40 nr. 1 inneholder en del grunnleggende prinsipper for behandling av barn som er i konflikt med loven. Ett av disse prinsippene går ut på at behandlingen skal ta hensyn til barnets alder og fremme barnets reintegrering, slik at barnet kan påta seg en konstruktiv rolle

i samfunnet. FNs barnekomite har uttalt i generelle kommentarer nr. 10 pkt. 13 at dette prinsippet må anvendes følges opp og respekteres gjennom hele prosessen.

Kunnskap fra barn viser at dersom barn skal slutte å gjøre ting som er i konflikt med loven, må de få mulighet til å få hjelp med grunnen til at de gjør lovstridige handlinger. Vi foreslår derfor å tilføye at barnestraff og barneoppfølging skal inneholde tiltak som virker reintegrerende i bestemmelsens første ledd første punktum.

§ 22 a. Koordineringsgruppe

*Konfliktrådet skal etablere en eller flere koordineringsgrupper for ~~ungdoms~~ **barnestraff** og ~~ungdoms~~ **barneoppfølging**.*

En koordineringsgruppe skal bestå av faste medlemmer fra konfliktrådet, politiet, påtalemyndigheten, kriminalomsorgen og barneverntjenesten. Sammensetningen av koordineringsgruppen kan ellers variere etter hvordan tiltaksapparatet og tjenestetilbudet er organisert i den enkelte kommune.

Barn skal få tilbud om å delta i møte for å uttale seg fritt til koordineringsgruppen som skal avgjøre om dette barnet skal få barnestraff eller barneoppfølging.

Koordineringsgruppen skal

- a) vurdere hvorvidt ~~ungdoms~~ **barnestraff** eller ~~ungdoms~~ **barneoppfølging** kan være egnede reaksjoner for **barnet** ~~ungdommen~~, herunder kartlegge og vurdere hvilke tiltak som kan være aktuelle og hensiktsmessige i ~~ungdoms~~ **barneplanen**, og*
- b) drøfte tiltak som frivillig kan tilbys ~~ungdommen~~ **barnet** i perioden fra lovbrudd til reaksjon*

*~~Ungdoms~~ **barne**koordinatoren innkaller til, og leder møtene i, koordineringsgruppen.*

Barnet må få uttale seg fritt før det bestemmes etter punkt a og b.

Kunnskap fra barn:

Voksne kan ikke bestemme om vi er motivert og egnet til **barnestraff** eller ikke uten at vi får si noe om det først. Vi må få informasjon om hva en slik straffereaksjon innebærer før vi kan si noe om det. Vi vet veldig godt om noe kommer til å fungere for oss eller ikke. Det blir veldig vanskelig for voksne å

kunne vurdere dette ut i fra papirer de har fått om oss, da vi ofte har opplevd at beskrivelsene av oss som er skrevet er feil.

Forandringsfabrikkens vurdering

Kunnskap fra barn viser at koordineringsgruppen ikke kan vurdere eller drøfte hvorvidt barnestraff, barneoppfølging eller andre tiltak er egnet for barnet uten at barnet er involvert i prosessen. Kunnskapen viser at barn vet best hva som fungerer i deres liv og de må bli hørt for at dette skal komme frem.

Koordineringsgruppen må derfor inkludere barnet i avgjørelsen av om barnet skal få barnestraff eller barneoppfølging. På bakgrunn av dette foreslår vi å sette inn et nytt tredje ledd i bestemmelsen, som presiserer at barn skal få tilbud om å delta i møte for å uttale seg fritt til koordineringsgruppen som skal avgjøre om barnet skal få barnestraff eller barneoppfølging.

Kunnskap fra barn er i tråd med barns grunnleggende rettigheter etter FNs barnekonvensjon art. 12; barn har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter i alle forhold som berører de. Barnekomiteen har skrevet i Generell kommentar nr. 10 pkt. 12 at denne retten skal respekteres og praktiseres fullt ut på ethvert stadium av prosesser mot barn i konflikt med loven.

FNs barnekomite skriver også at at meningene til barn som er i konflikt med loven har blitt en viktig pådriver for forbedringer og reformer, og for oppfyllelse av deres rettigheter det er derfor viktig å sikre at barn i barnestraff blir hørt i hele prosessen. Vi foreslår derfor et nytt siste ledd i bestemmelsen hvor det presiseres at barn har rett til å uttale seg fritt før det bestemmes om barnestraff eller barneoppfølging er egnet, eller andre tiltak foreslås etter punkt a og b.

§ 22 b. ~~Ungdommens medvirkning~~ Barnet får uttale seg om straffereaksjonene

Anser koordineringsgruppen ~~ungdoms~~ barnestraff eller ~~ungdoms~~ barneoppfølging som egnede reaksjoner, skal ~~ungdoms~~ barnekoordinator gi ~~ungdommen~~ barnet og dennes verger utfyllende informasjon om straffereaksjonene, ~~herunder fremlegge en skisse på ungdomsplan.~~

~~Ungdommen~~ Barnet og dennes verger skal gis anledning til å uttale seg fritt i trygge rammer.

~~Ungdoms~~ barnekoordinator skal vurdere om ~~ungdoms~~ barnestraff eller ~~ungdoms~~ barneoppfølging er egnet for barnet ~~ungdommen~~ og avgi sin innstilling til påtalemyndigheten, som treffer avgjørelse i saken eller oversender saken til domstolen. Barnet får mulighet til å uttale seg fritt direkte til påtalemyndighet. Det skal legges stor vekt på ~~ungdommens~~ barnets uttalelse i saken.

Kunnskap fra barn:

Voksne kan ikke ha en ferdig skisse på en plan til oss, det kan være helt forskjellige ting som er viktig for oss og de kan ikke si at det samme er bra for andre barn. Det tar kanskje lengre tid å lage en plan sammen med hvert enkelt barn, men hvis vi lager planen sammen er det større sjanse for at vi klarer å følge den.

Vi må også få snakke direkte og alene med den som tar beslutningen om hvorvidt vi skal ha barnestraft eller barneoppfølging eller ikke. Mange av oss har tidligere erfart at når en voksen skal fortelle noe av det vi har fortalt videre så kan noen ting bli veldig feil. Den voksne kan unnlate å fortelle enkelte ting, eller kan ha misforstått noe av det vi har fortalt.

Forandringsfabrikkens vurdering

Det er fint at departementet ved vurdering av egnethet vil legge stor vekt på barnets uttalelse i saken, og at dette foreslås tydeliggjort i bestemmelsen for å sikre barnets medvirkning. Samtidig skjønner vi ikke hvordan departementet har tenkt at barn skal kunne uttale seg fritt om innholdet i straffen dersom barnekoordinatoren skal utarbeide en skisse til barneplan uten at barnet er involvert i prosessen.

I generelle kommentarer nr. 10 pkt. 45 fra FNs barnekomite står det at barn i konflikt med loven skal gis anledning til å si sin mening om tiltakene barnet kan bli pålagt, og at eventuelle ønsker eller preferanser barnet måtte ha i den forbindelse, skal tas behørig hensyn til. Videre skriver komiteen at dersom man mener at barnet er strafferettslig ansvarlig, innebærer det også at barnet må være kompetent til og i stand til å delta effektivt i prosessen med å finne den mest egnede reaksjonen på den overtredelse av straffeloven som barnet er beskyldt for.

FNs barnekomite har uttalt at man ikke anerkjenner barns rettigheter hvis man behandler barn som et passivt objekt, og det bidrar heller ikke til å finne en effektiv reaksjon på barnets atferd.

Kunnskap fra barn og FNs barnekonvensjon peker i samme retning, vi ber derfor departementet stryke forslaget om at barnekoordinatoren skal utarbeide en skisse til barneplan uten at barnet er involvert i prosessen.

§ 22 c. Informasjonsdeling

Uavhengig av lovbestemt taushetsplikt kan deltakerne i koordineringsgruppen innhente og utlevere personopplysninger om ~~ungdommen~~ barnet når dette er nødvendig for å ivareta oppgaver som følger av § 22 a tredje ledd og § 22 b tredje ledd.

*Bestemmelsen i første ledd gjelder tilsvarende ved utforming av ~~ungdoms~~ **barne**planen i ~~ungdoms~~ **barne**planmøtet og ved oppfølging av planen i samsvar med § 26.*

Deling av personopplysninger som ikke er forenlig med det formålet de opprinnelig er innhentet for, er ikke tillatt dersom delingen fremstår som et uforholdsmessig inngrep overfor den som opplysningene gjelder.

Før forholdsmessighetsvurderingen får barnet uttale seg fritt om innhenting og deling av personopplysninger. Forholdsmessighetsvurderingen må ta utgangspunkt i hva som er best for barnet. Ved forholdsmessighetsvurderingen skal det legges vekt på

- a) behovet for å innhente eller utlevere opplysningene,*
- b) hvilke opplysninger som skal deles,*
- c) om det er en forbindelse mellom det formålet opplysningene er innhentet for og formålet med delingen, og*
- d) hvilke konsekvenser delingen av personopplysningene vil få for ~~ungdommen~~ **barnet**.*

Kunnskap fra barn:

Vi er nødt til å få informasjon før noen opplysninger om oss blir innhentet eller delt videre. Skjer dette uten at vi vet så kan vi miste tilliten til både dere og den som har delt informasjonen med dere. Har vi mistet tilliten blir det veldig vanskelig å få til å hjelpe oss. Vi må få informasjon om det på forhånd og få si hva vi mener om det, sier vi at det ikke er greit må dere finne ut av hvorfor. Det kan være en god grunn til at vi ikke vil at det skal skje.

Forandringsfabrikkens vurdering

En utvidet adgang til behandling av personopplysninger uten samtykke fra barn som har krav på taushet, kan innebære et betydelig inngrep i retten til privatliv, særlig når personopplysningene har en sensitiv karakter. Forandringsfabrikken mener derfor at det er viktig at barn får utfyllende informasjon og mulighet til fritt å uttrykke sine synspunkter hver gang det skal vurderes om det skal innhentes/utleveres personopplysninger om barnet.

Disse synspunktene skal etter FNs barnekomites generelle kommentar nr. 10 pkt. 44 tillegges behørig vekt. Vi foreslår derfor følgende endring i bestemmelsens fjerde ledd: *Før forholdsmessighetsvurderingen får barnet uttale seg fritt om innhenting og deling av personopplysninger. Før forholdsmessighetsvurderingen må barnet få uttale seg fritt om innhenting og deling av personopplysninger.*

§ 24 a. ~~Ungdoms~~ Barnestormøte, gjenopprettende prosess og annen relasjonsbygging

Konfliktrådet skal legge til rette for gjennomføring av et ~~ungdoms~~ barnestormøte, gjenopprettende prosess, og annen relasjonsbygging.

~~Ungdoms~~ Barnestormøtet skal bestå av et gjenopprettende møte, fortrinnsvis mellom ~~ungdommen~~ barnet og fornærmede. I tillegg til én eller flere meklere, skal ~~ungdoms~~ barnekoordinator, ~~ungdommen~~ barnet og dennes verger være til stede. Fornærmede og fornærmedes verger har rett til å være til stede. Dersom konfliktrådet finner det hensiktsmessig, skal en representant fra politiet og barnets advokat delta. Ved ~~ungdoms~~ barnestraff gjelder tilsvarende også for en representant fra kriminalomsorgen.

Dersom ~~ungdommen~~ barnets verger ikke kan eller vil være til stede, skal ~~ungdoms~~ barnekoordinatoren vurdere om midlertidig verge skal oppnevnes etter vergemålslovens regler.

Kunnskap fra barn

Et møte mellom oss og den vi har gjort noe vondt mot kan bli veldig vanskelig og utrygt. Vi kan angre på det vi har gjort selv om vi ikke innrømmer det i møtet. Selv om vi gjorde noe som var vondt og dumt så handlet det om noe vondt inni oss, så møtet må bli gjort trygt. Vi skjønner at vi gjorde noe galt, men det var det beste vi fikk til i den situasjonen. Det må dere ha forståelse for. Vi er ikke farlige, syke, slemme eller dumme, vi har det bare vondt.

Det at politiet skal være med kan bli veldig skummelt for oss, og da kan det bli mye tryggere om vi få ha med en advokat. Vi vet ofte ikke om alle rettighetene våre, eller hva politiet kan bruke mot oss senere, å ha en advokat der kan sikre rettighetene våre og gi oss råd og en trygghet. Får vi ikke den muligheten kan vi bli så utrygge og redde at vi velger å ikke si noe, eller ikke møte opp.

Forandringsfabrikkens vurdering

Kunnskap fra barn viser at det at politiet kan være tilstede i møte gjør at det kan bli utrygt. Vi mener derfor at rettssikkerhetshensyn taler for at barnets advokat kan delta i barnestormøte for å påse at barnets rettigheter og hensynet til barnets beste ivaretas. Advokaten vil kunne gi råd og fungere som en støtteperson for barnet under møtet.

Vi foreslår derfor at barnets advokat inkluderes i bestemmelsens annet ledd tredje punktum.

§ 25. ~~Ungdomsplan~~ Barnets plan

Ungdomsplanen Barnets plan skal lages sammen med barnet, og barnet får uttale seg om hvilke konkrete og individuelle tiltak som kan bidra til å forebygge ny kriminalitet. ~~tilpasses ungdommens konkrete og individuelle behov for tiltak som kan bidra til å forebygge ny kriminalitet.~~ Planen skal godkjennes av ungdoms barnekoordinatoren. Barnet og dennes verger skal gis anledning til å uttale seg før ungdoms barneplanens innhold fastsettes. Planen kan gå ut på at barnet skal

- a) yte ikke-økonomisk kompensasjon til den som er påført en skade, et tap eller en annen krenkelse
- b) delta i kriminalitetsforebyggende programmer eller andre tilsvarende tiltak, *eller gjennomgå behandling*
- c) overholde bestemmelser om arbeid eller opplæring, eller utføre samfunnsnyttige oppgaver
- d) møte for politiet eller kriminalomsorgen
- e) avstå fra å bruke alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler
- f) overholde bestemmelser om innetid
- ~~g) overholde bestemmelser om oppholdssted~~ *bestemmelser om at barnet ikke skal oppsøke fornærmede*
- ~~h) unngå kontakt med bestemte personer~~ *unngå kontakt med fornærmede*
- i) gjennomføre andre hensiktsmessige tiltak som er egnet til å ivareta ~~ungdommens~~ *barnets* behov og motvirke ny kriminalitet
- j) hva barnet trenger av tjenestene rundt for å klare å komme ut av kriminalitet og rus*

~~Ved ungdomsstraff kan planen også gå ut på at ungdommen skal undergis elektroniske og digitale kontrolltiltak dersom det er nødvendig for å kontrollere at vedkommende overholder vilkårene etter første ledd bokstav g og h.~~

(..)

Kunnskap fra barn

Planen må lages sammen med oss, slik at den inneholde de tingene som er viktig for oss. Lager de voksne en plan som ikke inneholder de viktige tingene for oss og inneholder ting vi ikke ser meningen med, så ser vi ikke meningen med å følge den. Eller så følger vi den for bare å bli ferdige for så å gå tilbake til hvordan ting var før. Den må inneholde hvilken hjelp vi tenker at vi trenger for å klare å gjennomføre straffen. Er et av kravene at vi skal gå på skolen så kan det f.eks være at noen ringer oss på morgningen for å hjelpe oss med å stå opp til skolen. Hovedmålet med planen må være at vi får jobbet med det vonde inni oss slik at vi kan slutte med kriminalitet.

Det å nekte oss å ha kontakt med bestemte personer, og bestemme hvor vi kan være og ikke, funker ikke for oss. Det å sette fotlenke på oss for å passe på dette, skaper bare en enorm avstand mellom oss og voksne. Det skaper også avstand mellom oss og alle normale barn. Hva skal vi gjøre om sommeren når alle går i shorts?, hva skal vi svare når venner og familie spør?, når småsøsknene våre spør?... Hva med alle blikkene vi får på gaten, vi blir bare skjøvet ut av samfunnet, ut av det normale. Det gjør ikke at vi klarer å følge avtalen, det vi trenger er voksne som kan hjelpe oss med det vonde inni oss. De voksne må hjelpe oss med å finne motivasjon og møte oss med forståelse og respekt. Vi skjønner at vi har gjort noe galt, men vi vil ikke klare oss videre i livet når voksne skal bestemme så mye over oss, og ramme oss såpass mye inn.

Planen må evalueres sammen med oss jevnlig for å finne ut av hvordan det går. Det må være mulighet for å endre på den underveis hvis vi ser at noe ikke fungerer, eller ikke hjelper.

Forandringsfabrikkens vurdering

Forandringsfabrikken mener at barnets plan må lages sammen med barnet for å få et hensiktsmessig innhold som bidrar til at barnet får hjelp. Vi viser her til vurdering under § 22 b om barnets medvirkning, og vi understreker igjen at barn, i følge FNs barnekomite skal gis anledning til å si sin mening om tiltakene de kan bli pålagt, og at meningen skal tas behørig hensyn til. Som nevnt under Forandringsfabrikkens vurdering av endringsforslag i § 22 har FNs barnekomite uttalt at man ikke anerkjenner barnets rettigheter hvis man behandler barnet som et passivt objekt, og det bidrar heller ikke til å finne en effektiv reaksjon på barnets atferd. Vi foreslår derfor å endre store deler av bestemmelsens første ledd.

Forandringsfabrikken er bekymret og stusser over departementets vurdering av forholdet til barnekonvensjonen og barnets beste i vurderingen av om barn skal *undergis elektroniske og digitale kontrolltiltak*. Departementet sier i merknadene at myndigheters kontroll av barn under straffegjennomføringen for å motvirke at de begår nye lovbrudd som ville medføre ytterligere straff og eventuell fengselssoning, er til deres beste. Vi mener at denne vurderingen er feil og vi ber på det sterkeste om at denne lovteksten endres. Departementet har ingen holdepunkter for å hevde at slike tiltak vil hindre eventuell fremtidig fengselssoning, og slik forslaget er nå, legges det opp til at barn kan idømmes frihetsberøvende kontrolltiltak ut fra et hypotetisk tenkt scenario, som i tillegg strider med barnestraft som i utgangspunktet er en reaksjon i frihet.

Vi mener at bruk av elektronisk og digital kontroll fratar barn frihet, er stigmatiserende og virker isolerende når det blir satt på barn under 18 år. FNs barnekomite har fremhevet at bruk av frihetsberøvelse har svært negative

konsekvenser for et barns harmoniske utvikling og representerer en alvorlig hindring for hans eller hennes reintegrering i samfunnet (BK. generell kommentar nr. 10, pkt. 11.). Komiteen har videre uttalt at en reintegrering av barnet, i henhold til konvensjonens art. 40 nr. 1, krever at man ikke utsetter barnet for noe som kan utgjøre en hindring for hans/hennes fulle deltakelse i samfunnet, som f.eks stigmatisering eller sosial isolering. (BK. generell kommentar nr. 10, pkt. 29)

§ 26. Oppfølgingsteam

Oppfølgingsteamet har ansvaret for å gjennomføre tiltakene fastsatt i ~~ungdoms~~ **barne**planen. Oppfølgingsteamet ledes av ~~ungdoms~~ **barne**koordinatoren og består ellers av ~~ungdommen~~ **barnet** og ~~dennes~~ **verger** og andre som har oppgaver i forbindelse med gjennomføringen av ~~ungdoms~~ **barne**planen. **Barnet får uttale seg før** ~~Ungdoms~~ **barne**koordinatoren kan ~~også~~ anmode andre med tilknytning til ~~ungdommen~~ **barnet** eller saken om å delta.

Ved ~~ungdoms~~ **barne**straff er representanter fra kriminalomsorgen, **barnets advokat** og politiet obligatoriske deltakere i oppfølgingsteamet.

Kunnskap fra barn

Det er skummelt for oss at kriminalomsorgen, politiet og verge som vi kanskje ikke er trygg på har ansvaret for å følge oss opp. Vi må få mulighet til at en advokat er en del av oppfølgingsteamet for å passe på at rettighetene våre blir ivaretatt. Det kan heller ikke komme inn nye folk underveis, uten at vi har fått fortalt hva vi syntes om at de er med. Det blir veldig utrygt for oss og kan hindre oss i å snakke ærlig til oppfølgingsteamet, da det kan være ting vi ikke ønsker at den personen skal vite om.

Forandringsfabrikkens vurdering

Forandringsfabrikken mener at det ikke kan komme inn nye personer underveis i prosessen uten at barnet vet at de skal være med. Kunnskap fra barn viser at det kan gjøre det utrygt for barn, noe som vil hindre at barnet får en reell mulighet til å få uttale seg fritt. Vi foreslår derfor at barnets rett til å uttale seg, før ~~ungdoms~~ **barne**koordinatoren anmoder andre med tilknytning til ~~ungdommen~~ **barnet** om å delta, settes inn i bestemmelsens første ledd tredje punktum

Vi foreslår også her at barnets advokat deltar. Vi foreslår derfor at dette settes inn i bestemmelsens annet ledd. Se begrunnelse overfor i vurdering av forslag om endringer i § 24 a.

§ 31. Brudd under gjennomføring av ~~ungdoms~~ **barnestraffen**

Hvis ~~ungdommen~~ **barnet** forsettlig eller uaktsomt bryter bestemmelser gitt i eller i medhold av § 25 første og annet ledd, § 27 første eller annet ledd eller § 28 første ledd, kan ~~ungdoms~~ **barne**koordinatoren pålegge ~~ungdommen~~ **barnet** å møte til samtale for å motvirke nye brudd. Under samtalen skal **barnet** gjøres kjent med følgene av gjentatte brudd.

Hvis det fremstår som nødvendig for å motvirke nye brudd, skal ~~ungdoms~~ **barne**koordinatoren, etter samtykke fra kriminalomsorgen og politiet, fastsette vilkår om at ~~ungdommen~~ **barnet** skal

- ~~a) overholde bestemmelser om oppholdssted,~~ **bestemmelser om at barnet ikke skal oppsøke fornærmede**
- ~~b) unnlate å ha kontakt med bestemte personer,~~ **unngå kontakt med fornærmede**
- c) unnlate å bruke alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler,
- d) møte for politiet eller kriminalomsorgen, eller
- ~~e) undergis elektroniske og digitale kontrolltiltak dersom det er nødvendig for å kontrollere at vedkommende overholder vilkårene etter bokstav a og b.~~

~~Ungdommen~~ **Barnet** og dennes verger skal gis anledning til å uttale seg før det fastsettes vilkår som nevnt.

Hvis ~~ungdommen~~ **barnet** etter at ~~ungdoms~~ **barne**koordinatoren har holdt samtale som nevnt i første ledd eller fastsatt vilkår etter annet ledd, på nytt bryter kravene eller vilkår fastsatt etter annet ledd bokstav a til e, kan ~~ungdoms~~ **barne**koordinatoren, etter samtykke fra politiet og kriminalomsorgen, innkalle til et nytt ~~ungdoms~~ **barne**planmøte eller nytt ~~ungdoms~~ **barne**stormøte. **Formålet med møtet skal være å finne ut av hvorfor barnet ikke klarte å overholde vilkårene i § 25 første og annet ledd, § 27 første eller annet ledd eller § 28 første ledd. Det lages ny plan bygd på barnets uttalelser.** ~~eller overføre saken til kriminalomsorgens regionale nivå med innstilling om at saken bringes inn for retten med begjæring om at den subsidære fengselsstraffen skal fullbyrdes helt eller delvis eller omgjøres til samfunnsstraff eller delvis betinget fengsel i medhold av straffeloven § 52 c første ledd bokstav a. Når ungdoms~~ ~~koordinatoren har overført saken til kriminalomsorgens regionale nivå med innstilling om å bringe saken inn for retten, avbrytes gjennomføringen av straffen fra det tidspunktet begjæringen er oversendt retten.~~

~~Hvis ungdommen unnlater å møte til bruddsamtale etter første ledd, kan ungdoms~~ ~~koordinatoren beslutte å avbryte gjennomføringen av straffen. Det samme gjelder der ungdommen, etter at bruddsamtales er gjennomført, på nytt bryter kravene.~~

Kunnskap fra barn:

Voksne må ha forståelse for at vi kan gjøre noen feil, i stedet for å gjøre det strengere for oss må de finne ut av hvorfor vi ikke klare å følge vilkårene. Vi gjør

de tingene vi gjør siden ting er vondt inni oss. Når det bare settes strengere vilkår så føler vi at vi blir straffet for å ha det vondt, og da mister vi motivasjonen for å fortsette å prøve. Hovedfokuset i samtalen må være å finne ut av hvorfor vi gjør de tingene vi gjør.

Det å nekte oss å ha kontakt med bestemte personer, og bestemme hvor vi kan være og ikke funker ikke for oss. Det å sette fotlenke på oss for å passe på dette, skaper bare en enorm avstand mellom oss og voksne. Det skaper også avstand mellom oss og alle normale barn. Hva skal vi gjøre om sommeren når alle går i shorts?, hva skal vi svare når venner og familie spør?, når småsøsknene våre spør?... Hva med alle blikkene vi får på gaten, vi blir bare skjøvet ut av samfunnet, ut av det normale. Vi skjønner at vi har gjort noe galt, men vi vil ikke klarer oss videre i livet når voksne skal bestemme så mye over oss, og ramme oss såpass mye inn.

Blir vi truet med fengsel når vi bryter vilkårene så gir vi opp, da ser vi ikke meningen med å gjennomføre eller så gjennomfører vi for å unngå fengsel. Vi gir opp på voksne, vi må få flere sjanser og mangler vi motivasjon må dere hjelpe oss med å finne motivasjon.

Forandringsfabrikkens vurdering

Forandringsfabrikken foreslår å stryke bestemmelsens annet ledd bokstav e). Vi viser her til vår tidligere vurdering av forslag om elektronisk og digital kontroll i § 25 overfor.

Kunnskap fra barn i konflikt med loven viser at barn må få flere sjanser til å gjøre det riktig, derfor må barnekoordinatoren komme til bunns i og finne ut av hvorfor barnet ikke klarte å overholde vilkårene som ble satt i starten av straffegjennomføringen. Forandringsfabrikken mener derfor at bestemmelsens tredje ledd må endres slik at formålet med møtet skal være å finne ut av hvorfor barnet ikke klarte å overholde vilkårene som ble fastsatt i straffen, at barnet må få en ny sjanse, og at det lages en ny plan for gjennomføring bygd på barnets uttalelser.

I følge generelle kommentarer nr. 10 pkt 79, fra FNs barnekomite, skal fengsling bare benyttes som siste utvei. Forandringsfabrikken er svært kritisk til at barn settes i fengsel og vi ber på det sterkeste om at forslaget i bestemmelsens tredje ledd strykes, slik at Norge ikke fengsler barn som har gjort feil ting fordi de har hatt det vondt.

Forslag til endringer i straffeloven

§ 52 a. Vilkår for å idømme ~~ungdomsstraff~~ **straff for barn**

~~Ungdomsstraff med ungdomsstormøte og ungdomsplan~~ **Barnestraff med barnestormøte og barneplan** etter konfliktrådsloven kapittel IV kan idømmes i stedet for fengselsstraff når

- a) ~~lovbryteren~~ **barnet** var under 18 år på handlingstidspunktet,
- b) ~~lovbryteren~~ **barnet** har begått gjentatt eller alvorlig kriminalitet,
- c) ~~lovbryteren~~ **barnet** har bosted i Norge,
- d) *saken egner seg for ~~ungdoms~~ **barnestraff**, og*
- e) hensynet til straffens formål ikke med tyngde taler mot en reaksjon i frihet-,
f) barnet har fått informasjon og uttalt seg fritt.

~~Ungdoms~~ **barnestraff** etter første ledd kan også idømmes når lovbryteren har begått flere lovbrudd og det skal idømmes en felles straff, og lovbryteren var over 18 år på handlingstidspunktet for et eller flere av lovbruddene, når lovbruddene som skal pådømmes for det vesentlige ble begått før lovbryteren fylte 18 år, og lovbruddene etter fylte 18 år etter en konkret vurdering anses som mindre alvorlige. Vilkårene i første ledd bokstav b til e gjelder tilsvarende.

~~Sammen med ungdomsstraff kan det idømmes ubetinget fengselsstraff på inntil 6 måneder når særlige grunner tilsier det, jf. § 32 første ledd bokstav d.~~

Sammen med ~~ungdom~~ **barnestraff** kan det idømmes særvilkår som nevnt i straffeloven § 37 bokstav a, b, d, e, g, h og k. Ved brudd på vilkårene skal straffeloven § 39 gjelde tilsvarende, så langt den passer.

Kunnskap fra barn:

Voksne kan ikke selv vurdere om vi er egnet for barnestraff, vi må få si noe om det selv. Det er vanskelig å finne ut om vi er motivert eller ikke uten å høre med oss, og da er vi først nødt til å få informasjon om hva barnestraff er og hva andre alternativer som finnes om vi sier vi ikke ønsker det.

Fengsel forandrer oss på en negativ måte, vi får det ikke bedre av å være innelåst. Det hjelper ikke på det vonde inni oss og gir oss mer vondt inni oss. Det blir vanskelig å bli en del av samfunnet igjen etter å ha vært innelåst. Fengsel blir en opplæring i å gi faen og skaper en enorm avstand til systemet, og da blir det vanskelig å gjennomføre en barnestraff etter det.

Forandringsfabrikkens vurdering

Vurderingen av om saken er egnet for barnestraff må starte med å gi barn god informasjon om hva straffen går ut på, hva som skjer hvis de ikke er motivert, og hvilke andre straffalternativer som kan være aktuelle dersom barnet ikke er motivert til å gjennomføre barnestraff. Forandringsfabrikken foreslår derfor å presisere barns rett til informasjon og rett til å uttale seg i bestemmelsens første ledd ny bokstav e).

I følge kunnskap fra barn skaper fengsel mer avstand til systemet. Barn mister tillit og motivasjon, og det blir ofte vanskeligere å bli en del av samfunnet igjen. Forandringsfabrikken mener at det blir vanskeligere å motivere barn som har blitt satt 6. måneder i fengsel, til å gjennomføre og overholde vilkår i barnestraff etter at de har sonet ferdig i fengselet. Siden forslaget kan gjøre det vanskeligere for barn å påta seg en konstruktiv rolle i samfunnet igjen, mener vi at det strider mot prinsippet om reintegrering i barnekonvensjonen art. 40 nr. 1, og vi mener derfor at departementets vurdering om at det i noen saker trengs en rask og følbar reaksjon, er feil.

Alle barn som er i konflikt med loven trenger tid og tillit, slik at barns tillit til systemet kan bygges opp igjen. Barn i konflikt med loven gjør ofte feil ting fordi de har det vondt, og det blir derfor feil å straffe de for det.

Som nevnt i vurderingen av departementets forslag av § 31 overfor, skal fengsling bare benyttes som siste utvei (FNs generelle kommentarer nr. 10 pkt. 79). Vi ber derfor også her, på det sterkeste om at forslaget om fengsling av barn i bestemmelsens tredje ledd strykes.

Forslag til endringer i straffeprosessloven

§ 161 a

Når siktede var under 18 år på handlingstidspunktet, kan det, på samme vilkår som i § 161 første ledd, foretas en personundersøkelse for mindreårige.

Personundersøkelsen må gjennomføres på en trygg måte for barnet. Dersom det tas ut tiltale mot den mindreårige, skal slik personundersøkelse alltid foretas før saken pådømmes, med mindre det er åpenbart unødvendig eller saken gjelder ikke-vedtatte forelegg og påtaleunnlater som bringes inn for retten.

Det skal foretas en ny personundersøkelse dersom det har gått mer enn ett år fra personundersøkelsen ble foretatt til saken pådømmes, eller dersom barnets personlighet, livsforhold eller fremtidsmuligheter vesentlig er endret. ~~Ay personundersøkelse kan unnlates dersom det ikke er vesentlige endringer i barnets livssituasjon og barnet ikke ønsker ny personundersøkelse og rettssaken kan opplyses gjennom vitneforklaring.~~

Kriminalomsorgens behandling av personopplysninger ved personundersøkelsen reguleres av straffegjennomføringsloven kapittel 1 a, jf. personopplysningsloven. Politiets behandling av personopplysninger ved personundersøkelsen, herunder sletting av slike personopplysninger, reguleres av politiregisterloven.

Opplysningene i personundersøkelsen skal bare meddeles retten og partene i møte for stengte dører og under pålegg om taushetsplikt.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om innholdet i og gjennomføringen av personundersøkelsen.

Kunnskap fra barn:

Personundersøkelsen må gjennomføres på en måte som gjør at vi kan snakke trygt. Det må sikres at vi får mulighet til å ha med oss en vi er trygge på og at vi kan ha med advokat i praten. Målet med personundersøkelsen må være at det blir gjort så trygt som mulig. Vi har ofte ikke tillit til voksne, og det må bli trygt hvis vi skal fortelle ærlig til personundersøkeren. Vi må vite hva som skjer med det vi forteller til personundersøkeren før vi begynner å fortelle, hvis det skal være vits i å snakke. Vi må også forstå hva rapporten fra personundersøkelsen skal brukes til. Mange av oss har ikke visst hvor avgjørende det personundersøkeren skriver, blir i en rettsak. Derfor må det forklares bedre enn det gjøres i dag.

I personundersøkelsen snakker undersøkeren ofte med andre voksne i tillegg til oss, for eksempel foresatte, ansatte på institusjon, barneverntjenesten eller andre. Vi må alltid få mulighet til å si noe om det de andre sier, før det blir skrevet ned. Hvis ikke kan det bli stående mye som vi ikke kjenner oss igjen i. Mange av oss snakker ikke ærlig til barnevernet eller de ansatte på institusjoner, fordi vi ikke stoler på dem. Det gjør at de kan si mye forskjellig om oss. Hvis personundersøkelsen skal få vite mest mulig må det bli trygt nok til at vi kan si helt ærlig hvordan ting er og at det er det vi sier som blir viktigst i rapporten, ikke det andre voksne sier om oss.

Forandringsfabrikkens vurdering

Forandringsfabrikken mener at personundersøkelsen må gjennomføres på en måte som gjør at barn kan uttale seg fritt, slik at informasjonen som kommer frem i undersøkelsen bidrar til dens mål om at domstolen skal gis et bra grunnlag for å fastsette riktig straffereaksjon. Her viser kunnskap fra barn at personundersøkelsen må gjennomføres på en måte som gjør at barn kan snakke trygt, for at barn skal tørre å fortelle ærlig i undersøkelsen.

For at undersøkelsen skal gjennomføres trygt må barn få mulighet til å ha med en person de er trygge på og mulighet til å ha med advokat. I tillegg må barn få utfyllende informasjon om hva som skjer med det de forteller, og de må få mulighet til å si noe om det de andre i undersøkelsen sier, før det blir skrevet ned for å sikre barns rett til kontradiksjon.

Vårt forslag basert på barns kunnskap samsvarer med barns rett til å uttale seg fritt etter FNs barnekonvensjon. Vi foreslår derfor å legge inn en setning i bestemmelsens første ledd om at undersøkelsen må gjennomføres på en trygg måte for barnet.

~~§ 173 a skal lyde:~~

~~§ 173 a. Den som med skjellig grunn mistenkes for vilkårsbrudd som nevnt i straffeloven §§ 39 annet ledd, 46 første ledd eller 52 første ledd bokstav a, jf.~~

~~straffegjennomføringsloven § 44 annet ledd annet punktum eller straffeloven § 52 c første ledd, kan pågripes når:~~

- ~~a) det er grunn til å frykte for at han vil unndra seg fullbyrdingen av straff eller andre forholdsregler,~~
- ~~b) det antas påkrevd for å hindre nye vilkårsbrudd, eller~~
- ~~c) han selv begjærer det av grunner som finnes fyllestgjørende.~~

Kunnskap fra barn:

Å bli pågrepet er skummelt og traumatiserende for oss. Det gjør at vi mister den siste lille tilliten vi har til systemet. Etter det vil vi sjeldent samarbeide, det blir oss mot systemet og da blir det nesten umulig for dere å hjelpe oss. Vi føler dere ikke stoler på oss, og den frykten for å bli pågrepet igjen sitter lenge i kroppen.

Forandringsfabrikkens vurdering

Forandringsfabrikken mener at departementets vurdering av at det kan være hensiktsmessig med pågrepelse som en siste mulighet for å hindre ytterligere brudd på straffereaksjonen og som et raskt og effektivt virkemiddel for å følge opp barnet ~~ungdommen~~, er feil, siden kunnskap fra barn viser at barn mister all tillit til systemet etter å ha blitt pågrepet. Vi mener at det er vanskelig å reintegrere barn som har mistet tillit til systemet som i utgangspunktet skal hjelpe de å bli en del av samfunnet igjen.

I følge FNs barnekonvensjon art. 37 bokstav b skal pågrepelse bare benyttes som en siste utvei. Vi ber derfor om at innholdet i bestemmelsen strykes.

~~§ 188 nytt annet ledd skal lyde:~~

~~I stedet for fengsling kan retten treffe beslutning om opphold på bestemte steder med elektronisk kontroll for personer mellom 15 og 18 år. Slik oppholdspåbud med elektronisk kontroll i stedet for fengsling kan bare skje dersom siktede og eventuelle myndige samboende personer samtykker, og lovbruddet som ligger til grunn for siktelsen ikke er begått mot disse. I perioden med oppholdspåbud skal radiofrekvens- og sporingsteknologi benyttes for å kontrollere at siktede overholder påbudet. Spøringsdata skal slettes når oppholdspåbudet er opphørt, med mindre siktede har brutt påbudet og opplysningene må brukes i brudds-, fengslings- eller straffesaken. Kongen kan gi nærmere forskrifter om oppholdspåbud med elektronisk kontroll i stedet for fengsling.~~

~~(..)~~

Kunnskap fra barn:

Vi kan ikke bli satt fotlenke på og tvunget til å være en plass. Vi kan ikke bli tvunget til å være hjemme, mange av oss har det ikke trygt hjemme og opplever vold eller overgrep. Hvordan skal vi noen gang klare oss etter det? Det at noen hele døgnet kan overvåke hvor vi er, er kjempeskummelt. Vi blir paranoide og den følelsen av å bli overvåka sitter i kroppen lenge. Vi trenger å få jobbet med det vonde inni oss og dette bidrar ikke til det.

Forandringsfabrikkens vurdering

Forandringsfabrikken viser til tidligere vurdering av forslag om elektronisk og digital kontroll av barn i straffegjennomføring med elektronisk kontroll overfor. Her gjentar vi at vi er svært kritisk til slike tiltak.

I departementets vurdering fremgår det i tillegg at denne løsningen er noe annerledes enn løsningen som skal brukes i straffegjennomføring med elektronisk kontroll, hvor sporing kun skal aktiveres ved brudd, siden den vil være aktiv hele tiden. Vi er derfor enda mer kritisk til løsningen som foreslås i denne bestemmelsen.

Som vi har nevnt flere ganger, er det stor sansynlighet for at barn i konflikt med loven har blitt eller blir utsatt for vold eller overgrep. Vi mener derfor at det er uansvarlig av departementet å foreslå at barn i konflikt med loven skal måtte oppholde seg hjemme som en del av straffen, da dette kan være direkte farlig for barn. Vi ber departementet på det sterkeste om å stryke forslaget.

§ 461 tredje ledd

~~Ungdoms Barnekoordinator kan gi en domfelt som er idømt ungdomsbarnesstraff pålegg om å møte til fastsatt tid og sted for at fullbyrdingen kan påbegynnes. Dersom domfelte unnlater å etterkomme pålegg om å fremstille seg, kan han eller hun avhentes av politiet etter begjæring fra ungdomskoordinatoren. Det samme gjelder om han eller hun uteblir under gjennomføringen eller det før ungdomsstraffen er påbegynt er grunn til å tro at han eller hun vil unndra seg fullbyrdingen av straff.~~

Kunnskap fra barn:

Hvis vi ikke møter opp så må barnekoordinator finne ut av hvorfor vi ikke kommer, og jobbe sammen med oss for å finne en løsning. At politiet dukker opp der vi er å henter oss er skummelt, vondt og krenkende. Vi har masse

dårlige erfaringer med politiet og når politiet kommer å henter oss, så vil vi ikke fortsette å samarbeide med barnekoordinatoren.

Forandringsfabrikkens vurdering

Kunnskap fra barn viser at det er viktig å komme til bunns i hvorfor barn gjør som de gjør, og det gjelder også her. Barn i konflikt med loven trenger hjelp til å finne nye veier og vi mener at det ikke gjøres ved å avhente barnet. Vi ber derfor departementet stryke forslaget i bestemmelsens tredje ledd annet punktum.

Forslag til endringer i politiloven

§ 13 første og annet ledd skal lyde:

~~Politiet kan vise eller bringe hjem barn som antas å være under 15 år som driver omkring på egen hånd på offentlig sted etter kl. 22.00, eller barn under 18 år som bryter oppholdsforbud nedlagt etter straffeprosessloven § 222 c.~~

~~Politiet kan også ta hånd om barn under 15 år som påtreffes under omstendigheter som klart innebærer en alvorlig risiko for barnas helse eller utvikling, og i så tilfelle umiddelbart sørge for at barna blir brakt til verge eller annen foresatt eller om nødvendig til barnevernsmyndighetene. Politiet kan også gripe inn overfor barn over 15 år hvis det er grunn til å anta at inngripen vil være tjenlig.~~

~~(..)~~

Kunnskap fra barn:

Vi kan ha flere grunner til å være ute alene på kveldene selv om vi er unge. Vi kan være på vei hjem fra en venn, fra trening, fra butikken.. det å bli stoppet av politiet da og kjørt hjem kan bli skummelt for oss. Vi kan også være ute sent siden ting er veldig vondt hjemme og vi ikke ønsker å være der og er redde. Det å bli kjørt hjem da blir veldig vondt, og for noen av oss farlig. Da foreldrene våre kan bli sinte og det kan føre til mer vold. Vi kan bli redde og løpe fra politiet eller gjør motstand som fører til at politiet bruker tvang. Dette blir bare veldig feil for oss.

Forandringsfabrikkens vurdering

Vi mener at departementet sin vurdering kan gjøre det utrygt for barn. Dette gjelder ikke bare de barna som opplever vold eller overgrep hjemme, men alle barn. Det kan i tillegg være stigmatiserende for barn å bli stoppet av politiet og kjørt hjem kun fordi de f.eks. er ute sent. Barn kan derfor bli satt i en vanskelig situasjon når naboer og andre som kjenner til barnet kan se at barnet blir kjørt hjem av politiet.

For de barna som drar hjemmefra fordi de er redde og opplever vold eller overgrep hjemme, kan de bli satt i farlige situasjoner av å bli kjørt hjem av politiet. Mange barn har ikke fortalt om vold og overgrep til noen i det offentlige, og man kan sjeldent se hvem av barna som opplever vondt hjemme. Vi mener derfor at departementet må stryke bestemmelsen siden den kan sette barn i farlige situasjoner.

Et siste hjertesukk fra proffer

Kjære justisdepartement

Dette er et hjertesukk fra proffene. Flere av forslagene deres går helt imot kunnskapen fra barn. Dere foreslår å gjøre flere av de eksisterende lovhjemlene strengere og hardere. Vi som har kjent disse straffene på kroppen vet hvor lite nyttige de er slik de er i dag. Ved å gjøre de strengere vil dere skyve oss som har det vondt enda lenger vekk. Vi har masse vondt inni oss, vi har levd i vondt lenge, opplevd vondt. Vi trenger å få hjelp til å jobbe med det vonde inni oss, vi trenger kjærlighet, menneskevarme og voksne som ikke ser på oss som farlige. Hvordan ville dere møtt deres egne barn om de hadde hatt det så vondt at de gjorde dumme ting?

Ville dere putta de i fengsel?

Ville dere putta på de fotlenke?

Kan vi ha et departement som foreslår å dytte barn ut av samfunnet?

Er vi ikke deres barn? Er vi ikke en del av Norges fremtid?

Hvis vi hadde fått bestemme, hadde dette aldri i livet gått gjennom.

Dere må tenke over hvilke voksne dere vil at vi skal bli. Hvordan skal vi kunne bli en ressurs for Norge og bli gode voksne hvis vi blir skjøvet ut allerede når vi er barn.

Kjære departementet, dere må ta en valg om hvorvidt vi også er deres barn. Hvis vi er det, kan dere ikke lage lover som foreslår dette.

Hilsen

Proffer i **Forandringsfabrikken** v/Dania, Mikal, Mathilde og Leon - politisk rådgiver Sara Bondø og fabrikkleder Marit Sanner.